

Dailės vadovėlio rankraščio

recenzija

Recenzuoti pateiktas Janinos Celiešienės ir Rimos Tuinylaitės dailės vadovėlio septintai klasei „Dailė“ (Kaunas: Šviesa, 87 puslapiai) rankraštis.

Jam būdingi bendri visiems „Šok“ serijos vadovėliams priimti komponavimo principai - ta pati loginė ženklų, piktogramų, iliustracijų pateikimo, teksto formavimo sistema, siūlomi metodai, ugdymo turinys sudarytas, atsižvelgiant į jau išleistų „Šok“ serijos vadovėlių turinį, naujų bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų reikalavimus, kintančią mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratą.

Vadovėlių sudaro įvadas, šeši skyriai su įžangomis ir apibendrinimais, orientavimosi elementais. Didaktiniu požiūriu žodinė ir vaizdinė medžiaga leidinyje pateikiama darniai, integraliai ir sistemingai, atsižvelgiant į anksčiau įgytas žinias, gebėjimus ir apibendrintą žinių sistemą. Vadovėlio grafinis sprendimas (šriftas, pastraipos, spalvos, simboliai) išryškina esminius dalykus. Dėl įtaigios medžiagos išdėstymo struktūros, vienas atvartas – vienas mokymosi žingsnis, vadovėlis turėtų būti septintokui patogus mokyti(s).

Įvade (pratarmėje) autorės nuosekliai, šiuolaikiškai ir metodiškai (nuo apibendrinimo iki detalizavimo, nuo skyriaus iki pamokos „išskleidimo“) mokiniams paaiškina leidinio koncepciją, atskirų jo struktūros elementų paskirtį, žymėjimą, siūlo racionalaus mokymosi, naudojant jį, būdus. Pateikia naudojimosi leidiniu galimybes.

Pirmas skyrius - skirtas išeito kurso kartojimui ir gairių į dailės pažinimo turinį nubrėžimui („Ką žinote, ko mokysitės“). Jame išryškėja visuose skyriuose esanti įtaigi ir patogi mokymui(si) medžiagos išdėstymo tvarka. Vienas mokymosi žingsnis (pamoka) susideda iš penkių vizualiai išskirtų dalių: *Šiandien* (pamokos uždaviniai) - *Pasidalykime mintimis* (medžiaga, klausimai) - *Užduotis* (užduotys ir apibendrinimai) - *Dailės žodynėlis*. Pajuntamas ir išlaikomas iki pat galo bendravimo tonas. Asmenvardžiu „mes“ kuriamas palankus emocinis vadovėlio autorių, mokytojo ir mokinio sąveikos klimatas, metodiškai išdėstytais sakiniais išryškinamos dailės tyrinėjimo ir jos pažinimo problemos. Žodžiais: *prisiminsime, susipažinsime, domėsimės, ieškosime, tyrinėsime, aptarsime, mokysimės, kursime* išryškinami įvairiapusės kūrybinės veiklos ir mokymo(si) horizontai, pasiūlomos idėjos, priemonės ir medžiagos kūrybinei veiklai, pateikiamas trumpas, glaustas įžanginis informacinis pamokos tekstas.

Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
metodiniuki Natalija Štokeričiute 2017 1

Tekstais, tinkamai parinktomis iliustracijomis šiame skyriuje gilinamos mokinių dalykinės ir bendrosios kompetencijos. Metodiškai ir nuosekliai besikalbant su mokiniais apie įvairios raiškos kūrinių ir ornamentikos, kuriant įvairiais būdais ir technikomis, interpretuojant individualiai ar grupėse, užšokama ant visą skyrių sujungiančio žinių ir patirties, paskutiniojo skyriaus laiptelio „Kaip gimsta šiuolaikinių kūrinių idėjos“. Čia mokomasi pamatyti senąsias dailės idėjas gyvenime, jas taikyti kūryboje, čia nutiesiama jungtis peršokimui į kitą skyrių, kur bus narpliojamos taikomosios dailės pagrindinės sritys.

Tačiau šioje rankraščio dalyje yra stiliaus, gramatinių (*Amžių bėgyje 10 psl. - per amžius*), skyrybos, loginių ir faktinių klaidų: klaidingas salos (Nuku Hiva) pavadinimas 16 psl. ir tekstilininės Eglės Gandos Bogdaniienės vardas 18 - 19 psl., 21 puslapyje - klaidingai nurodyta kūrinio autorystė (išbraukti Jurgita Ludavičienė. *Rožem klotas kelias. 2007 m. Siuvinėjimas kryželiu, grėžimas. Automobilio detalė, medvilnė. Detalė ir ištaisyti taip - Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė Rožem klotas kelias. 2007, automobilių dalys, medvilnė, siuvinėjimas kryželiu, grėžimas*), šiame puslapyje netiksliai pateikta grafikos kūrinių sukūrimo datos.

Antras skyrius - skirtas taikomosios dailės pažinimui („*Kasdien su daile*“). Tai labai gerai sutvarkytas mokymo(si) knygos skyrius. Jame akivaizdus aiškumo principas – žodinis tekstas aiškus, tikslus, glaustas, logiškas, atitinkantis taisyklingos vadovėlio kalbos reikalavimus ir pagrindinius terminologijos principus, o šriftas padeda išryškinti naujus terminus. Medžiaga pateikta vadovaujantis atitinkamam išsilavinimo lygiui būdinga pažinimo logika. Klausimai bei užduotys mokiniams formuluojamos tiksliais ir trumpais klausimaisiais ar nukreipiančiais veikti žodžiais.

Gal būt, įžanginis skyriaus tekstas apie kasdienybę septintos klasės mokiniams galėtų būti parašytas ne tokia paprasta šnekamąja kalba, gal būt, jis galėtų būti apibendrinantis ar atskleidžiantis dailės svarbą ir vietą kasdieniniame gyvenime.

Trečias skyrius - skirtas šrifto meno pažinimui („*Vaizdai ir tekstai*“). Lakoniškas ir iškalbingas skyriaus pavadinimas. Ir įžanga įdomiai, rišliai parašyta. Ji turėtų sudominti smalsųjį žingeidųjį septintoką. Čia mokinys darniais žingsniais supažindinamas su svarbia taikomosios dailės ir žmonijos kultūros sritimi, čia intriguojančiai perveriamas svarbios, reikalingos informacijos ir glaudaus dailės ir istorijos ryšio siūlelis. Pirmuoju skyriaus žingsniu mokinys įvedamas į raidės ir žodžio, teksto ir vaizdo, ženklų labirintus. Jis verčia žmonijos istorijos puslapius, šifruoja, stebi žmonių gyvenimus čia ir svetur, jaučia vadovėlių autorių pagarbų dėmesį raidei ir žodžiui, tekstui ir ženklui, jų atpažinimui gyvenamojoje aplinkoje, pratyboms, interpretavimui ir taikymui. Labai džiugu, kad skyriaus pabaigoje esančiame skyrelyje

Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
metodiniukei Natalija Džekovićute' 2
D. 7/11

„Pasinaudokite kurdami ir tyrinėdami dailę“ jos sumaniai „įdygsniavo“ lietuviškų ženklų pavyzdžius. Trečiajame skyriuje su mokiniu kalbamasi taisyklinga ir logiška kalba.

Tačiau dar yra įsivėlusiu gramatinių (pvz. *videoįrašuose 36 psl. pakeisti į vaizdo įrašuose, graffiti 41 psl.*), stiliaus ir skyrybos klaidų, nesutikslintų 45 psl. pateiktų kūrinių sukūrimo datų (G.Pempė. Poeto Bernardo Brazdžionio ekslibrisas. 1986 m, G.Pempė. Leidyklos „Šviesa“ firminis ženklas. 1964 m., Lietuvos dailininkų sąjungos emblemos autorius - M.Vilutis) ir painiai skamba skyrelio „Patirtis ir naujos išvalgos“ 46 psl. pirmasis sakiny (Savo raštą turėjo Senovės Egipto, Mesopotamijos..., žmonės turėjo savo raštą ir paliko vertingų žinių ateinančioms kartoms.)

Ketvirtas skyrius - skirtas panašumų tarp įvairių epochų, kultūrų ir dabarties grožio idealų tyrinėjimui („Laiko ženklai dailėje“). Kursas turtingas ir įdomus, tyrinėjimas integralus vertikaliam ir horizontaliam plotme. Jame ryškūs visiems vadovėlio skyriams būdingi bruožai: turtinga ir tikslinga vizualinė medžiaga, analizės ir raiškos formų, metodų įvairovė.

Iliustracijos parinktos puikiai, gretinant istorines epochas, ieškant ryšio tarp praeities ir dabarties, įvairių kultūrų, vadovėlio skyrių. Jos skirtos tyrinėjimams, svarstymams, analizei, kūrybinėms inspiracijoms, dera su tekstais ir padeda ugdyti esmines dalykines kompetencijas.

Gal būt, reikėtų pakeisti tame pačiame skyriuje dubliuojamą romėnų akveduko iliustraciją (49 ir 50 puslapiuose), 53 psl. užrašą po iliustracija „Atnaujinta Prisikėlimo bažnyčia. Architektas K.Reisonas. 1934-1940 m. Kaunas“ pakeisti „Atnaujinta Kristaus Prisikėlimo bažnyčia. Architektas K.Reisonas. 1934-1940 m. Kaunas.“ Redaguotinas 54 psl. pirmasis „Šiandien“ sakiny taip, kad septintokas jo prasmę gerai suvoktų, redaguotini ir „Žmogaus atvaizdų kaita“ pirmieji išanginio teksto sakiniai. Mokiniui sunkiai suprantamas ir 56 psl. aprašytas grožio idealas („Grožio idealas - tai supratimo apie žmogų, jo dvasinę esmę ir išorę meninė išraiška“) arba jis čia - nereikšmingas. Gal būt išanginiame ir painiame „Laikas, grožis ir mada“ tekste reikėtų apsiriboti ties žmogaus vaizdavimu įvairiais laikmečiais, apie ką autorės ir kalbasi su mokiniais iliustracijomis ir skyrelio „Pasidalykime mintimis“ diskutuoti kviečiančiais klausimais. Ir apie rūbus pakaktų įdėti tik mažą remarką, ir gal tada išanginis tekstas nebūtų toks kompliktuotas.

Penktasis skyrius - skirtas vaizdavimo būdams pažinti („Tikrovės vaizdai ir jų iliuzijos“). Tai skyrius, kuriame akcentuojami realistinio, sąlyginio ir befigūrinio vaizdavimo būdai, yra daug vietos mokinių emocijoms, fantazijai, kūrybiškumui atsiskleisti. Jaučiama tinkama dailės raiškos ir meno reiškinių suvokimo, technikų panaudojimo dermė, ryškus mokinio kūrybinės veiklos pobūdis, suprantamos užduotys, žinomos kūrybai reikalingos priemonės, aiškus medžiagos atrankos pagrįstumas. Originalu - tekste (ir visame vadovėlyje) pasitaikantis nukreipiamasis ženklas MŽ - nuoroda į vadovėlio gale esančius pagalbos, instrukcijų, rekomendacijų puslapius, į savarankiškumą. Puikiai sutvarkyti antrasis ir trečiasis skyreliai.

Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
netradicininkė Natalija Sitkevičiūtė d.t.m.

Šeštas - iliustruotas rekomendacijų, metodinės pagalbos mokiniams skyrius („Mokymosi žingsniai“). Šiomis rekomendacijomis mokiniai galės sumaniai naudotis, vykdydami integruotos veiklos projektus, taikyti gyvenime.

Ir vadovėlis užbaigiamas privalomais orientavimosi elementais: dailės žodynėliu, sąvokų rodyklėmis, laiko juostomis, iliustracijų šaltiniais. Tačiau žodynėlio tekstus reikėtų patikslinti, jie turėtų būti aiškūs, dalykiškai tikslūs, glausti, logiški, atitinkantys taisyklingos kalbos reikalavimus.

Šia mokymo(si) knyga siekiama: *stiprinti* dailės pamokų kryptingumą, skatinti įvairiapusę ir produktyvią mokinių kūrybinę veiklą, *tobulinti ir plėtoti* jų gebėjimą kurti, informuoti, *aprašyti*, analizuoti, *sieti* dailės pažinimą su jos taikymo praktika; *ugdyti* mokinių poreikį rūpintis savo kultūra, *pateikti* mokymuisi būtiną medžiagą; *skatinti* per pamokas naudoti įvairią iliustracinę medžiagą, *reprezentuoti* skirtingų žanrų ir stilių kūrinius istorinės epochos, nūdienos, tradicinės ir modernios raiškos kontekste.

Vadovėlis skirtas mokiniui. Jame yra užduočių, pratimų, padedančių įvaldyti ugdymo(si) tiksluose formuojamas įvairias kompetencijas, skirtų informacijos analizės, sintezės, hipotezių formulavimo ir tikrinimo, informacijos šaltinių paieškos, kaupimo ir apdorojimo, kritinio mąstymo, problemų sprendimo ir kitiems gebėjimams plėtoti. Jis padeda organizuoti mokymą(si), skatina dailės pažinimą, savarankišką – individualų ir grupinį – mokymą(si), siūlo mokymo(si) strategijas ir būdus. Jis plėtoja mokinio bendruosius (socialinius, komunikacinius, pažintinius, veiklos ir kt.) gebėjimus, o mokiniai gali naudotis ir mokytis savarankiškai.

Recenzuoti pateiktas dailės vadovėlis „Dailė“ (Kaunas: Šviesa, 87 puslapiai) atitinka Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin., 2009 Nr. 61–2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus ir tinka mokyti(is) dailės VII klasėje.

Dailės mokytoja ekspertė Virginija Armanavičienė

Kopija tikra: Ekspertinio vertinimo skyriaus
metodiniui Natalija Ditekvičiūtė
D.Š.